

राष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयःतिरुपतिः ,

विद्यावारिधिप्रवेशपरीक्षा -2020

प्रश्नपत्रम्

विषयः - व्याकरणम्

पूर्णाङ्काः -100

- 1 भारतीयसर्वप्राचीनसभ्यता का ?
A सिन्धुसभ्यता B वैदिकसभ्यता
C रामायणकालिकसभ्यता D सुमेरियासभ्यता
- 2 भारतीयशासकेषु कः चाणक्यं राजप्रासादात् बहिश्चकार ?
A चन्द्रगुप्तः B धननन्दः
C बिन्दुसारः D चन्द्रनन्दः
- 3 भारतीयसमाजे गर्भाधानसंस्कारादनन्तरं कः संस्कारः कार्यते ?
A सीमन्तोन्नयनम् B पुंसवनम्
C चूडाकर्म D जातकर्म
- 4 ब्रह्मयज्ञः कं सूचयति ?
A स्वाध्यायम् B देवपूजनम्
C ब्रह्मार्चनम् D ईश्वरभक्तिम्
- 5 भारतसंविधाने कस्यामनुसूच्यां संस्कृतभाषायाः स्थानं वर्तते ?
A नवम्याम् B अष्टम्याम्
C दशम्याम् D षष्ठ्याम्

- 6 दूरदर्शने प्रसारितसंस्कृतकार्यक्रमस्य नाम किम् ?
- A संस्कृतभारती B वार्तावली
C संस्कारः D संस्कृतवार्ताः
- 7 संस्कृतभाषा देवभाषा इति केनोक्तम् ?
- A दण्डिना B मम्मटेन
C विश्वनाथेन D कल्हणेन
- 8 श्रमणधर्मस्य सम्बन्ध कैः भवति ?
- A बौद्धैः B जोराष्ट्रैः
C सिक्खैः D इस्लामैः
- 9 सांख्यदर्शनाधारेण अधोलिखितेषु किं तत्त्वम् अहङ्कारस्य विकाररूपं भवति ?
- A बुद्धितत्त्वम् B इन्द्रियतत्त्वम्
C प्रकृतितत्त्वम् D पुरुषतत्त्वम्
- 10 “द्वादशलक्षणी”ति कस्य दर्शनस्य नाम ?
- A जैनदर्शनस्य B पूर्वमीमांसादर्शनस्य
C उत्तरमीमांसादर्शनस्य D न्यायदर्शनस्य
- 11 पद्मपुराणस्य कस्मिन् खण्डे शकुन्तलोपाख्यानं प्राप्यते ?
- A सृष्टिखण्डे B भूमिखण्डे
C स्वर्गखण्डे D पातालखण्डे

12 आगमशास्त्रे “बेरम्” नाम किम् ?

A मूर्तिः

B मण्डलम्

C मुद्रा

D मन्त्रः

13 मातृकासु “पुष्पिका” (Colophon) कुत्र भवति ?

A अध्यायान्ते

B ग्रन्थारम्भे

C ग्रन्थमध्ये

D पादटिप्पण्याम्

14 “सहस्रशीर्षं देवम्” – अनेन वाक्येन आरब्धं सूक्तं किम्?

A पुरुषसूक्तम्

B अघमर्षणसूक्तम्

C नारायणसूक्तम्

D विष्णुसूक्तम्

15 आयुर्वेदस्य मूलं कस्मिन् वेदे अस्ति?

A ऋग्वेदे

B यजुर्वेदे

C सामवेदे

D अथर्ववेदे

16 त्रिष्टुप् छन्दसि अक्षराणां सङ्ख्या का?

A 32

B 36

C 44

D 40

17 सर्वलघुः इति को गणः?

A जगणः

B मगणः

C नगणः

D सगणः

18 कौ छायाग्रहौ स्तः?

A शनिभौमौ

B राहुकेतू

C सूर्यचन्द्रौ

D गुरुशुक्रौ

19 विंशोत्तरीदशायां कति वर्षाणि भवन्ति?

A 120

B 100

C 108

D 20

20 सूर्यग्रहस्य मित्रग्रहः कः?

A गुरुः

B बुधः

C शुक्रः

D शनिः

21 अष्टादशसाहस्रीसंहिता इति कस्य पुराणस्य नामान्तरम्?

A श्रीमद्भागवतस्य

B वराहपुराणस्य

C वामनपुराणस्य

D ब्रह्मवैवर्तपुराणस्य

22 रामायणे स्वयम्भ्रभागुहावर्णनं कस्मिन् काण्डे वर्तते?

A सुन्दरकाण्डे

B अरण्यकाण्डे

C अयोध्याकाण्डे

D किष्किन्धाकाण्डे

23 काव्यप्रकाशे उपमानोपमेययोः विपर्यासे कोऽलङ्कारः?

A अनन्वयः

B विभावना

C विशेषोक्तिः

D उपमेयोपमा

- 24 साहित्यदर्पणे साकल्येन लक्षणायाः कति भेदाः स्वीकृताः?
- A षोडश B चतुर्विंशतिः
C अशीतिः D षट्
- 25 “अङ्गीकरोति यः काव्यं शब्दार्थावनलङ्कृती। असौ न मन्यते
कस्मादनुष्णामनलङ्कृती”॥ इत्येवं मम्मटकाव्यलक्षणे कः प्रश्नमुत्थापितवान्?
- A जयदेवः B विश्वनाथः
C विद्यानाथः D भोजदेवः
- 26 प्रेजते इत्यत्र कः सन्धिः ?
- A गुणः B पररूपम्
C वृद्धिः D पूर्वरूपम्
- 27 एतेषु साधुरूपं किम् ?
- A सुगन्नीशः B सुगन्गीशः
C सुगणीशः D सुगणीशः
- 28 अहश्च रात्रिश्च अनयोः समाहारः इति विग्रहे किं रूपम् ?
- A अहोरात्रम् B अहोरात्रिः
C अहोरात्रः D अहोरात्री
- 29 अधिहरि इत्यत्र कः समासः ?
- A बहुव्रीहिः B अव्ययीभावः
C तत्पुरुषः D कर्मधारयः

- 30 सुसिक्तम् इत्यत्र सु इत्यस्य का संज्ञा ?
- A उपसर्गः B उपपदम्
C कर्मप्रवचनीयः D अव्ययम्
- 31 भवत् - शब्दस्य षष्ठीबहुवचने किं रूपम् ?
- A भवतानाम् B भवताम्
C भवतः D भवत्सु
- 32 अधिकरणं कतिविधम् ?
- A द्विविधम् B त्रिविधम्
C चतुर्विधम् D पञ्चविधम्
- 33 त्वं लिखसि इत्यस्य वाच्यपरिवर्तनं कुरुत ।
- A त्वया लिखति B त्वं लिखत
C त्वया लिख्यते D त्वया लिख्यसे
- 34 पक्वः इत्यत्र कः कृतप्रत्ययः ?
- A व B क्त
C अच् D तृच्
- 35 व्यासस्य अपत्यम् इत्यर्थे किं रूपम् ?
- A वैयासकिः B व्यासकिः
C व्यासपुत्रः D व्यासिः
- 36 भीधातोः लटि प्रथमपुरुषैकवचनं रूपं किम् ?

- A भेति B बभेति
C बिभेति D भयति

37 श्वन् शब्दस्य द्वितीयाबहुवचनं किम् ?

- A श्वानम् B श्वनः
C श्वान् D श्वानः

38 कण्ठेकालः इत्यत्र कः समासः ?

- A सप्तमीतत्पुरुषः B असमर्थसमासः
C बहुव्रीहिः D द्विगुः

39 मेघदूतकाव्यस्य मल्लिनाथविरचितव्याख्यायाः नाम किम् ?

- A जीवातुः B बालप्रिया
C सञ्जीवनी D घण्टापथः

40 मधुराविजयम् इति चरित्रग्रन्थस्य कर्ता कः ?

- A गङ्गादेवी B आर्यदेवी
C रामभद्राम्बा D पद्मगुप्तः

41 आनन्दवर्धनमतेन महाभारते अङ्गिरसः कः ?

- A वीरः B करुणः
C शान्तः D रौद्रः

42 वस्तुनः उत्तरोत्तम् उत्कर्षः कस्मिन् अलङ्कारे स्वीकृतः ?

- A उपमालङ्कारे B रूपकालङ्कारे
C सारालङ्कारे D सूक्ष्मालङ्कारे

43 पुराणेषु कस्मिन् पुराणे संस्कृतालङ्कारविषयकं तत्त्वम् उपनिबद्धम् ?

- A पद्मपुराणे B अग्निपुराणे
C गरुडपुराणे D नारदपुराणे

44 'मरणं प्रकृतिः शरीरिणाम्' इत्याद्युक्तिः कस्य ?

- A अश्वघोषस्य B भासस्य
C कालिदासस्य D भारवेः

45 'मेघदूते चटुलशफरोद्वर्तनप्रेक्षितानि' इति कस्याः नद्याः विशेषणम् ?

- A निर्विन्ध्या B रेवा
C गम्भीरा D सरस्वती

46 'वाक्यं रसात्मकं काव्यम्' – उक्तिरियं कस्य ?

- A अभिनवगुप्तस्य B आनन्दवर्धनस्य
C मम्मटाचार्यस्य D विश्वनाथस्य

47 महाभारतस्य कस्मिन् पर्वणि शकुन्तलोपाख्यानं वर्णितमस्ति ?

- A वनपर्वणि B भीष्मपर्वणि
C आदिपर्वणि D द्रोणपर्वणि

48 अजविलापः रघुवंशे कस्मिन् सर्गे वर्तते ?

- A द्वितीयसर्गे
B चतुर्थसर्गे
C अष्टमसर्गे
D पञ्चमसर्गे

49 तापसवत्सराजस्य कर्ता कः ?

- A अनङ्गहर्षः
B मुरारिः
C विशाखदत्तः
D महेन्द्रविक्रमः

50 पदानां मिथः सम्बन्धे बाधाया अभावः किमुच्यते ?

- A मित्रता
B योग्यता
C सत्यता
D काव्यता

51 अधोलिखितेषु अन्तरिक्षविज्ञानानुसन्धाने कः प्रसिद्धः ?

- A पठाणिसामन्तः
B भासः
C विष्णुशर्मा
D पराशरः

52 वेदेषु गवेषणाशब्दस्य कोऽर्थः प्राप्यते ?

- A शस्त्रान्वेषणम्
B आत्मान्वेषणम्
C शास्त्रान्वेषणम्
D गाभ्यन्वेषणम्

53 परंब्रह्मानुसन्ध्यात्” इति सूत्रं कुत्र वर्तते ?

- A तैत्तिरीयोपनिषदि
B नृसिंहोत्तरतापिन्युपनिषदि
C बृहदारण्यकोपनिषदि
D मनुस्मृतौ

54 संस्कृतभाषासाहित्यक्षेत्रे अनुसन्धानस्य का प्रमुखावश्यकता स्यात् ?

- A प्राचीनभारतीयसंस्कृतेः सभ्यतायाश्च प्रतिष्ठा

- B संस्कृतशास्त्राणां मौलिकज्ञानवितरणम्
 C संस्कृतशास्त्राणां संरक्षणम्
 D संस्कृतशास्त्राणां सामाजिकसमस्यानिवारणायोपयोगः
- 55 प्राचीनानुसन्धातृमुनिषु वागायुर्योगवेत्ता कः ?
 A वराहमिहिरः B ब्रह्मगुप्तः
 C पतञ्जलिः D कालिदासः
- 56 अधोलिखितेषु अनुसन्धानस्य प्रकृष्टं लक्षणं किं स्यात् ?
 A अनुपलब्धवस्तुनां लोकलोचनगोचरीकरणम्
 B समुपलब्धानां तथ्यानां नवीनरूपेण नूतनसिद्धान्तैः उपस्थापनम्
 C समस्यायाः सिद्धान्तैस्सह निवारणम्
 D एतत्सर्वम्
- 57 विषयनिर्वाचने समुचितसामग्र्यभावात् शोधः कीदृशः भवितुमर्हति
 A सफलः B असम्पूर्णः भ्रमात्मको वा
 C विलक्षणः D समाजोपयोगी
- 58 समीक्षकस्य हाल्- महोदयस्य मतानुसारेण मातृकाषु भ्रमाः कतिविधाः भवन्ति ?
 A द्विविधाः B त्रिविधाः
 C चतुर्विधाः D बहुविधाः
- 59 राष्ट्रस्य अतीतां घटनां, साहित्यं, संस्कृतिं वा समाश्रित्य नूतनतया क्रियमाणमनुसन्धानं केन नाम्ना परिचितम् ?
 A क्रियात्मकमनुसन्धानम् B ऐतिहासिकमनुसन्धानम्

- C व्याख्यात्मकमनुसन्धानम् D किमपि न
- 60 व्याख्यात्मकः शोधः कीदृशः भवति ?
- A विश्लेषणात्मकः B प्रयोगात्मकः
C तुलनात्मकः D सम्पादनात्मकः
- 61 अनुसन्धाननिमित्तमिदमपेक्षितम् -
- A क्रमबद्धयोजनानिर्माणम् B मार्गदर्शनप्रदानम्
C आर्थिकमायोजनम् D पुस्तकालये उपवेशनम्
- 62 राष्ट्रियपाण्डुलिपिसंस्थायाः ध्येयवाक्यं किम् ?
- A या विद्या सा विमुक्तये B तमसो मा ज्योतिर्गमय
C विज्ञानमुपास्व D मातृका रक्षत
- 63 भारतस्य संस्कृतपत्रिकाः पत्रकाराश्च इति कीदृशम् अनुसन्धानं भवितुमर्हति ?
- A सर्वेक्षणम् B शास्त्रीयम्
C तुलनात्मकम् D क्षेत्रीयम्
- 64 “Research is a careful, systematic and objective investigation conducted to obtain valid facts, draw conclusions and established principles regarding an identifiable problem in some field of knowledge.” इति केन वैदेशिकेनोक्तम् ?
- A Clarke and Clarke B Clifford Woody
C John W. Best D Martyn Shuttle Worth
- 65 पाठभेदादिसमीक्षा कदा क्रियते ?
- A मातृकासम्पादने B आलङ्कारिकपर्यालोचनायाम्
C ग्रन्थकृदः व्यक्तित्वकृतित्वविचारे D दार्शनिकपरिशीलने

- 66 मातृकायाम् उल्लिखिता “ग्रहर्षिवियच्चन्द्राः” इति पङ्क्तिः कां संख्यां बोधयति ?
- A 1079 B 1879
C 1179 D 6179
- 67 अनुसन्धाने विषयचयनसन्दर्भे किं न द्रष्टव्यम् ?
- A अनुसन्धातुः बोधनक्षमता B अनुसन्धातुः विषयं प्रति प्रीतिः
C विषयं प्रति पाठकानामभिरुचिः D विषयं प्रति परेषां निन्दनम्
- 68 अन्तर्जाले अधोलिखितेषु किं Internet Searching Tool रूपेण नोपयुज्यते ?
- A Google B Yahoo
C Bing D Whatsapp
- 69 महस्विनी” इति शोधपत्रिका कया संस्थया प्रकाश्यते ?
- A तिरुपतिस्थराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयेन
B केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य राजीवगान्धिपरिसरेण
C श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयेन
D सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयेन
- 70 अखिलभारतप्राच्यविद्यासम्मेलनं कया संस्थया क्रियते ?
- A केन्द्रमानवसंवलविकासमन्त्रालयेन
B भण्डारकरप्राच्यविद्याऽनुसन्धानकेन्द्रेण
C सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयेन
D सिण्डिआ-प्राच्यविद्याकेन्द्रेण
- 71 “Oriental Research Institute (ORI) ” कुत्र वर्तते ?

- A केरले B ताञ्जावूरे
C मैशूरे D पुनेनगरे

72 भण्डारकरप्राच्यविद्यागवेषणाकेन्द्रात् प्रकाशितस्य महाभारतग्रन्थस्य सम्पादनायाम् अयं नास्ति ?

- A सूक्तङ्करः B वेल्वल्करः
C दाण्डेकरः D पि.वि.काणे

73 National Manuscript Mission इति संस्थायाः प्रकाशनेषु एतन्नास्ति –

- A कृतिबोधः B समीक्षिका
C तत्त्वबोधः D संस्कृतप्रतिभा

74 आधुनिकयुगे दर्शनशास्त्रानुसन्धानस्य काऽऽवश्यकता ?

- A भोगाय B मोक्षाय
C भोगाय मोक्षाय च D न भोगाय न च मोक्षाय

75 बोरी (BORI) इत्यस्य सम्पूर्णं स्वरूपमिदम्?

- A Bhandarkar Oriental Research Institute
B Bharatiya Oriental Research Institute
C Brahmasamaja Oriental Research Institute
D Babasaheb Oriental Research Institute

76 नृत्तावसाने नटराजराजो ननाद ढक्कां नवपञ्चवारमित्यादिकारिका कुत्रोपलभ्यते?

- A पाणिनीयशिक्षायाम् B वाक्यपदीये
C नन्दिकेश्वरकाशिकायाम् D काशिकायाम्

77 नागेशमते“एकाच उपदेशेऽनुदात्तात्” इत्यादौ उपदेशशब्दः किमन्तः ?

- A करणघञन्तः
B भावघञन्तः
C अधिकरणघञन्तः
D कर्मसाधनः

78 “मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः” इति सूत्रे वचनः इति कस्मिन्नर्थे ल्युट् ?

- A करणे
B अधिकरणे
C कर्मणि
D कर्तरि

79 “न वेति विभाषा” इति सूत्रस्योपयोगः –

- A उभयत्रविभाषायाम्
B प्राप्तविभाषायाम्
C अप्राप्तविभाषायाम्
D निषेधार्थमेव

80 आभ्यन्तरप्रयत्नो भवति –

- A त्रिविधः
B चतुर्विधः
C पञ्चविधः
D द्विविधः

81 “अ अ” इति सूत्रे दीर्घाभावः कुतः ?

- A प्रयत्नभेदात्
B सूत्रकारनिर्देशात्
C सवर्णदीर्घस्यानित्यत्वात्
D निपातनात्

82 “अवङ् स्फोटायनस्य” इति सूत्रे स्फोटायनशब्देन किं विवक्षितम् ?

- A स्फोटात्मकः शब्दः
B कश्चिदाचार्यः
C ध्वनिः
D यदृच्छाशब्दः

83 वर्णानामुपदेशः वृत्तिसमवायार्थः इत्यत्र समवायो नाम कः ?

- A वर्णानामानुपूर्व्येण संनिवेशः
B समुदायविशेषः
C वर्णसङ्घातः
D समवायाख्यः सम्बन्धः

- 84 “वृद्धिरादैच्” इति सूत्रे “चोः कुः” इति कुत्वं कस्मान्न भवति?
- A सौत्रत्वात् B भत्वात्
C छान्दसत्वात् D निपातनात्
- 85 पूर्वोच्चारितः संज्ञी, परोच्चारिता संज्ञा इति नियमसत्त्वेऽपि “वृद्धिरादैच्” इति सूत्रे संज्ञाशब्दः कुतः पूर्वमुच्चार्यते?
- A लाघवार्थम् B वैशिष्ट्यप्रदर्शनार्थम्
C पूर्वोक्तनियमस्यानित्यत्वद्योतनार्थम् D मङ्गलार्थम्
- 86 “इको गुणवृद्धी” इति सूत्रे कः सिद्धान्तपक्षः ?
- A तच्छेषपक्षः B तदपवादपक्षः
C पदोपस्थितिपक्षः D क्रोष्ट्रीयमतम्
- 87 “न धातुलोप आर्धधातुके” इति सूत्रे आर्धधातुकग्रहणं कस्य विशेषणम् ?
- A लोपस्य B गुणवृद्धयोः
C पूर्वोक्तयोरुभयोः D नोभयोः
- 88 “ईदूदेद् द्विवचनं प्रगृह्याम्” इति सूत्रार्थवर्णनप्रसङ्गे प्रदर्शितेषु चतुर्षु पक्षेषु कतमः ज्यायान् ?
- A ईदादयो द्विवचनं प्रगृह्या इति
B ईदाद्यन्तं द्विवचनं प्रगृह्यामिति
C ईदाद्यन्तं यद् द्विवचनान्तमिति
D ईदाद्यन्तं यद् द्विवचनं तदन्तमीदाद्यन्तमिति
- 89 डिदाकारः क्व नास्ति ?
- A ईषदर्थे B क्रियायोगे
C मर्यादाभिविधौ D वाक्यस्मरणयोः

- 90 “सर्वादीनि सर्वनामानि” इति सूत्रेण ‘सर्व’शब्दस्य सर्वनामसंज्ञा कथं सिध्यति ?
- A तद्गुणसंविज्ञानबहुव्रीहिणा B अतद्गुणसंविज्ञानबहुव्रीहिणा
C निपातनात् D सूत्रे पाठात्
- 91 प्रातिपदिकार्थसूत्रे नागेशाभिमतः प्रातिपदिकार्थः कः ?
- A नियतोपस्थितिकः B प्रवृत्तिनिमित्तं तदाश्रयश्च
C लिङ्गमात्रम् D परिमाणमात्रम्
- 92 नागेशोक्तरीत्या किं नाम कारकत्वम्?
- A क्रियाजनकत्वम् B क्रियान्वितप्रत्ययार्थान्वयित्वम्
C क्रियान्वयित्वम् D क्रियानिमित्तत्वम्
- 93 सम्प्रदानं कतिविधम् ?
- A एकविधम् B द्विविधम्
C त्रिविधम् D चतुर्विधम्
- 94 “परिक्रयणे सम्प्रदानमन्यतरस्याम्” इत्यत्र परिक्रयणशब्दः –
- A भावल्युडन्तः B करणल्युडन्तः
C कर्मल्युडन्तः D अधिकरणल्युडन्तः
- 95 विप्राय हितम् इत्यत्र को हितपदार्थः ?
- A साहित्यम् B इष्टसाधनम्
C धनम् D साहाय्यम्
- 96 अपादानस्य कति भेदाः ?
- A द्वौ B त्रयः
C चत्वारः D पञ्च

- 97 अन्नस्य हेतोर्वसति इत्यत्र कः षष्ठ्यर्थः ?
- A हेतुहेतुमद्भावः B सम्बन्धमात्रम्
C स्वस्वामिभावः D आर्थिकः
- 98 गुरौ वसति इत्यत्र गुरुः कीदृक् अधिकरणम् ?
- A औपश्लेषिकम् B वैषयिकम्
C अभिव्यापकम् D एतत्त्रितयेतरविलक्षणमेव
- 99 नागेशमते का नाम शक्तिः ?
- A वाच्यवाचकभावः B बोधजनकता
C ईश्वरेच्छा D तादात्म्यम्
- 100 निपातानां द्योतकत्वसाधनाय का वृत्तिरवश्यमङ्गीकार्या ?
- A लक्षणा B निरूढलक्षणा
C व्यञ्जना D शक्तिः

ANSWER KEY

Ph.D in Vyakaranam

<i>Q. No</i>	KEY	<i>Q. No</i>	KEY	<i>Q. No</i>	KEY	<i>Q. No</i>	KEY
1	A	26	B	51	A	76	C
2	B	27	D	52	D	77	B
3	B	28	C	53	B	78	C
4	A	29	B	54	D	79	A
5	B	30	C	55	C	80	B
6	B	31	C	56	D	81	A
7	A	32	B	57	B	82	B
8	A	33	C	58	B	83	A
9	B	34	B	59	B	84	B
10	B	35	A	60	A	85	D
11	C	36	C	61	A	86	C
12	A	37	B	62	C	87	C
13	A	38	C	63	D	88	B
14	C	39	C	64	A	89	D
15	A	40	A	65	A	90	A
16	C	41	C	66	A	91	B
17	C	42	C	67	D	92	A
18	B	43	B	68	D	93	C
19	A	44	C	69	A	94	A
20	A	45	C	70	B	95	B
21	A	46	D	71	C	96	B
22	D	47	C	72	D	97	A
23	D	48	C	73	D	98	B
24	C	49	A	74	C	99	A
25	A	50	B	75	A	100	C